

תמצית דברות קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שב"ק פרשת בשלה - תשפ"ג ~ שב"ק פרשת בא - תשפ"ד

נכתב כפי הבנת הכותבים
[בלתי מוגה - מיוחד לחזרה]

שב"ק פרשת בשלה - שירה תשפ"ג

[מפאת מחלתו וחולשתו של רבינו שליט"א בשנה שעברה קיצר בשבועות האלו באמירת דברי תורה]

ליל שב"ק

"אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר".

כתוב בתוספתא מסכת סוטה (ו ב) שכשרצה הקב"ה לברוא את העולם, אמרו לפניו מלאכי השרת, "מה אנוש כי תזכרנו וכו'", וענה להם הקב"ה שיהיה לו בנים שיאמרו לפניו שירה, ולכן ברא את העולם, ועכשיו כשאמרו ישראל שירה הודו המלאכים שכדאי לברוא את העולם בשביל כך¹.

והנה, החילוק בין מתן תורה לקריעת ים סוף הוא, שבמתן תורה השיג כל אחד כפי מדרגתו, אבל בקריעת ים סוף השיגו כולם השגה גדולה שלא לפי ערך כלל, וכמשארז"ל (מכילהא בשלה ב) "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי".

והסיבה שזכו לדרגה נעלה זו בעת קריעת הים, היתה מכח אמונתם בה', וכידוע שאמונה פירושו דביקות, וכשאמר "דבר אל בני ישראל ויסעו" השליכו את עצמם על דבר ה' כמוש"כ "השלך על ה' יהבך" (תהלים נז כג), והיו דבקים בה' 'כאטש אפי' די אייבערשטער איז נישט געווען אזוי גוט צו זיי די אלע יארן אין מצרים, און זיי האבן אים נישט פארשטאנען', עכ"ז עמדו איתן באמונתם ודביקותם בבוראם.

ולכאוף יש לשאול שאם כבר זכו לדרגה נעלה זו שבשילה נברא העולם, 'פארוואס האט די זון אויפגעשיינט די נעקסטע טאג', רק דכתוב בהסידורים² שבכל יום ויום כשאומרים את השירה היא דוגמת מה שהיה אז בקריעת ים סוף, וממילא עדיין העולם עומד משום שירתם של בני ישראל מדי יום ביומו. ועומק ענינו הוא שכמו שהסכימו אז המלאכים שכדאי היתה לברוא את העולם בעבור גודל עבודתם ואמונתם של בני"א, כן הוא אצלינו מדי יום ביומו, שהקב"ה מחדש את עולמו עבור עבודתנו ואמונתנו בהאי עלמא דשיקרא, וכמ"ש הרמב"ן (סוף פרשת בא) שהנסים הגדולים והנראים הם הוראה להנסים הנסתרים³, שהעולם אינו 'מאשי"ן' הפועל מאליו, אלא הבורא ב"ה מתחדש אותה בכל רגע ורגע, והסיבה הוא שמדי יום ביומו ומדי רגע ורגע יש לאבינו שבשמים מצב של עבודת בני"א בקריעת ים סוף שמשום זה הוא מחדש עולמו.

וכתב השל"ה הק' בביאור המדרש (שמות רבה פכ"ג ס"ה) 'תשורי מראש אמנה (שה"ש ד ח), עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבא', שמידת צדיקים היא שמיד כשהובטחו דבר טוב אומרים תיכף שיר ושבח להשם יתברך אף שעדיין לא נתקיים, כי זה היא מצד האמונה שמאמינים בדבריו ברוך הוא וברוך שמו.

וזה שייך אצל כל אחד מישראל בכרטיטות שכשהוא עומד במצב בה

לעתיד לבא, ולכן יאמר שירה זו בטעמים ובניגון מלה במלה ובנועם כאלו הוא עובר עתה בים והקב"ה מצילו, ובדאי שהיה אומרה בשמחה רבה, ולכן כל האומרה בכונה נמחל לו על ידי כן כל עוונותיו⁴.

³ וז"ל ק' ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהג של עולם בין ברבים בין ביחיד⁵.

¹ זה לשון התוספתא, 'באותה שעה הציצו מלאכי השרת, שקשרו קטיגור לפני הקב"ה בשעה שברא אדם הראשון ואמרו לפניו רבש"ע "מה אנוש כי תזכרנו וגו' ותחסרהו מעט מאלהים וגו' תמשילהו ידך צונה ואלפים וגו' צפור שמים וגו'", באותה שעה אמר להם למלאכי השרת בואו וראו שירה שבני אומרין לפני, אף הן כיון שראו אמרו שירה, מה שירה אמרו 'ה' אדונינו מה אדיר בכל הארץ מפי עוללים ויונקים וגו' ה' אדונינו'.

² זה לשונו הטהור בסידור ר' אשר, 'צריך לומר שירת הים בכוונה גדולה, והוא שלימות הנפש מאוד ומכפר על כל עוונותיו, וזוכה לאמרו

מצאו את עצמם בני ישראל אז שהמצריים מצד אחד והים בצד שני, ואינו יודע מזה לעשות, ועומד נבוך, יבטה בה' ושיר שירה, ויאמין באמונה שלימה שהקב"ה עומד ומתענג מעבודת בניו האהובים, ויבדע בוודאות שהקב"ה אומר אז להמלאכים "קוקטס אויף מיינע קינדער, מיינע ידידים, ווי זיי ציען צו מיך".

"אונז האבן נישט קיין השגה ווי די אויבערשטער קוועלט פון אונז, דאס אז אונז זעהן עס נישט איז ווייל עס איז דא א הסתר פנים ווילאנג מיר זענען אין גלות, אבער די געקוועלעכטיץ איז דא, מ'דארף גלייבן, גלייבן גלייבן, גלייבן אז דער אייבערשטער קוועלט פון אונז, ווייל אז נישט איז נישט דא קיין סיבה פארוואס די זון האט היינט אויפגעשיינט".

ועבודת השירה היא בכל יום ויום, ובכל מצב ומצב כנ"ל, ואף בכל רגע ורגע. וזהו נרמז ב'א"י' שבג'י' ח' שמרמז על מילה שניתנה ליום השמיני, שמילה היא מצוה הנוגעת בכל רגע ורגע, דהיינו לשמור את עצמו בקדושה, שזהו עבודתנו בימים האלו, ימי השובבי"ם, וזהירות האדם בקדושה מעורר הנאה למעלה אשר אין לשער ואין לתאר וזהו סיבת התחדשות העולם.

והאדם צריך להאמין בגדלות עבודתו וההנאה שעורר למעלה בכדי שיהיה לו הכח לעמוד איתן נגד הני נסיונות של קדושה וטהרה, וזה מה שארז"ל (וזה"ק בשלח מט: ועוד) על הפסוק 'הים ראה וינס' (תהלים קטו), שראה ארונו של יוסף שכתוב עליו 'וינס ויצא החוצה' (בראשית לט יב), שקאי על כל מי שהוא משומרי משמרת הקודש ועומד בנסיונותיו כיוסף הצדיק, וקדוש בקדושת היסוד, וזה בא ע"י שיש לו אמונה בבוראו ובעבודתו ושר שירה מגודל אמונה כנ"ל, על דרך הכתוב "תשורי מראש אמונה", וזה בעצמו מביא את הישועה והתגברותו על היצר.

שירה זו היא שירה שנשיר לעתיד לבא, וכן כל אחד ואחד יכול למצוא את מצבו בשירה זו, ולדבק את עצמו בה' על ידה, יעזור ה' שכן נזכה לקשר את עצמנו לו בקשר של קיימא ובנין עדי עד, עד שיוריד הקב"ה עלינו רוח טהרה ממרום בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

של"ם

'אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים'.

שירה זו היא שירה שאנו אומרים בזמננו בכל יום ויום, וגם שירה שנשיר לעתיד לבא, שאז השיגו בני' השגה שלא לפי ערך כלל, בזכות האמונה, שהיו בגלות זמן ארוך כל כך ולא ידעו למה, ולא ידעו מה השי"ת רוצה מהם, ועמדו באמונתם כל אותם השנים,

והשגה כזו לא היתה עד אז ולא יהיה עד לעתיד לבא.

ואיתא בחז"ל (תוספתא סוטה ו ב) שבשעת השירה הראה הקב"ה לשר העולם שהיה כדאי לברוא את העולם בשביל שירה זו שבני אומרים מגודל אמונתם (עיי' לשון התוספתא בהערה א).

אבל מה אח"כ..... למה העולם מתקיים הלאה, אלא שכתוב בהסידורים גודל מעלת אמירת השירה בכל יום ויום, ושזוכים אז להיות בדוגמא לדרגתם הגדולה של בני' אז, ומשום זה מחדש הבורא ב"ה את העולם מדי יום ביומו (ע"י לעיל בתורה דליל שב"ק).

והענין הוא דהנה "זה קלי ואנוהו" פירושו מלשון 'נוה' דהיינו דירה (ע"י תרגום ורש"י), שהבינו את דרכי ה' ודרו באמונה ובדביקות כדירת קבע, וז"ל האבן פארשטאנען דעם אייבערשטן'. וזהו שאמר הכתוב 'לישרים נאווה תהלה' (תהלים לג א) שהצדיקים דרים באמונה, צדיקים דבקים בכל רגע ורגע בהשי"ת, וזהו ה'נאווה' שלהם תמיד.

והנה במצרים לא הבינו את השי"ת, ואעפ"כ עמדו באמונתם ולא שינו את שמם לשונם ולבושם, ואיתא במדרש (מדרש שוחר טוב מזמור כב, הובא בילקוט שמעוני פר' בשלח רמז רמ) על הא דכתיב "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים" (שמות יד ג), שהראה הקב"ה לכל אחד ואחד מישראל בפרטיות אותו המצרי שהיה משתעבד בו מת, והבינו את דרכי ה', ואת החשבון המדויק שהיה בכל מכה ומכה שסבל ממנו.

ולכן כתב המגן אברהם (סוף סי' ס"ז) שיוצאים ידי חובת זכירת יציאת מצרים ע"י אמירת שירת הים, מפני שגאולת מצרים היא היסוד לכל הגאולות, שהיא גאולה נצחית, שפתחה צינור נצחי שלעולם נוכל להבין את השי"ת באפס מה, וזה הבינו בפרט על הים, ועל זה אומרים בני ישראל את השירה בשמחה רבה עד היום הזה.

ונפתחו אז צינורות החכמה, כמו שאמר הקב"ה 'דבר אל בני ישראל ויסעו', 'ס'איז געפארן'. ואח"כ הלכו במדבר ואכלו את המן, מ"ן ר"ת מ"ן נוקבין, 'די השגה איז געווען לויט ווי שטארק מ'האט געצויגן'.

'אז ישיר' קאי על לעתיד לבא, 'את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר, "לאמר" פי' שאומרים אותו עוד ועוד בכל עת ובכל זמן, "זה קלי ואנוהו" שנזכה לעשות לו דירה בתוכינו ע"י שנבין אותו ונאמין בדרכיו הנאמנים.

וזהו שאומרים אח"כ "ה' ימלוך לעולם ועד", שזהו הקל"ת ה' האמיתי, שנבין אותו ואת דרכיו השלימים והנאמנים, אונז בעטן, אונז וויל מיר שוין פארשטיין דינע לעכטיגע וועגן, אונז וויל מיר זעהן ווי ס'איז לעכטיג, די אייבערשטער זאל אונז שוין מאכן א לעכטיגע וועלט בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

שב"ק פרשת בא - תשפ"ד

ליל שב"ק

'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים' (שמות יג ח).

רש"י כתב 'בעבור שאקיים מצותיו כגון פסח מצה ומרור הללו'. באבן עזרא כתוב פי' אחר (עיי"ש), והרמב"ן מביא דעת שניהם ומאריך קצת לפרש בענין אחר. וקצת קשה להבין בדיוק מהו כונתם, אבל אנו רואים שהם מדקדקים להבין עומק תכלית המצות.

והנה ענין המצות הוא, כמו שהפסוק ממשיך אח"כ (שם פסוק ט) 'והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך וגו'', ומתאמרא בשם רבי יהושע לייב (דיסקין), שבני ישראל השתמשו עם העורות של הקרבן פסח, ועוד באותו לילה עשו מהם תפילין כפי שצווה להם משה⁴.

והינינו שהרי עד אז היו בני ישראל משועבדים תחת המצריים, וכל אחד ידע שהמצרי הוא אדוניו, והוא משועבד אליו, ועכשיו היה הפעם הראשונה שזכו להקריב קרבן לה', ו'קרבן' היא לשון קירבה, שהרגישו קירבה להשי"ת, והתחילו לידע שאין העולם מתנהג ע"פ פרעה ועבדיו, אלא יש בורא כל העולמים החושק בהם ורוצה להוציאם משם ולקרבם אליו, כמו שנאמר (שם יב מב) 'ליל שימורים הוא לה'', וכדברי רש"י הנלהבים 'שהיה הקב"ה שומר ומצפה לו

⁴ ובזה מפרש מה שכתוב בהושענות 'טבועים בצל גזרים יקרר עמם מעבירים' ש'יקר' זה תפילין, שבנ"י עברו את הים מלובשים בהתפילין.

⁵ זה לשון קדשו, 'בא אל פרעה כי אני בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגו' למען שתי אותותי אלה בקרבו (י, א). יש בזה דרוש עמוק והוא מסוד התפילין הנקראים אות ואות שבת ויום טוב הנקראים אות, ואם ירצה ה' כשיהיה מאת ה' אבאר בעזרתו, וכעת נבאר בקצרה ונקדים הגמרא (ברכות ו' א) שהקב"ה מניח תפילין, ושמעתי בזה מהו ענין התפילין, ולהבין זה שהם תענוגים ושעשועים של הקדוש ברוך הוא מישראל בהתדבקותם בו ועל ידי זה הוא מקבל מוחין מאבא ואימא וזהו ישראל אשר בך אתפאר (ישעיה מ"ט, ג') ופאר הוא תפילין כידוע וזהו ענין שהקב"ה מניח תפילין.

וזהו גם כן ענין תפילין של ישראל כשמתדבקים ומתקשרים מעשיהם על ידי שמאמינים בהקב"ה ועל ידי האמונה שמאמינים בו ובגדולתו ובנוראותו יתברך ויתעלה באים לאהבה ויראה פנימית והם ממש תפילין של ראש ושל יד ועל ידי זה נמשך יראתו ואהבתו של הקדוש ברוך הוא וברוך שמו בכל העולמות ובכל הנבראים והטוב עולה לטוב

לקיים הבטחו להוציאם מארץ מצרים', שהיה הקב"ה מצפה ואומר 'מתני יבא השעה שיגיעו בני האהובים למצב שיהיו ראויים ליגאל', והגם שלמעשה הרי לא היו ראויים ליגאל באמת [ורק מכיון שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה, הוצרכו לצאת דאל"כ היו נכנסים לשער ג'], וא"כ נמצא שלא נתקיים בשלימות הציפיה של השי"ת לגאול אותם כשהם ראויים ובדרגא הראויה, אעפ"כ כתיב שלזה היה הקב"ה מצפה, והוציאם מתוך ריבוי אהבה וקירבם אליו, ו'הוא הלילה הזה לה' שימורים לכל בני ישראל לדורותם', ו'לדורותם' פי' שעד היום הזה, ועד בכלל, הקב"ה שומר ומצפה בריבוי האהבה שאנחנו בניי אהוביו יתקרב אליו.

והנה בכל מצוה יש שני אופנים לעשות המצוה, 'מ'קען טון, און מ'קען טון'..... יכולים לקיים כל מצוה באופן שרגילים לפרש לשון 'מצוה' שפירושו 'ציווי המלך', ולעשות כל מצוה בהידור רב, וכגון במצות מצה שיש לנו כהיום מצות מהודרים ביותר שלא היה כן בכל הדורות, ומוסיפים הרבה חומרות והידורים, אבל העיקר שיש לחשוב לעצמו בשעת קיום המצוה היא 'זוי ביסטו?', כי עיקר המצוה היא שהיא מלשון 'צותא' וחיבור, שאתה צריך ליכנס לתוך המצוה מתוך התקשרות להשי"ת הרוצה להתקרב אליך מתוך ריבוי אהבה. כן היא במצות מצה וכך הדבר בתפילין שצריכים להניח בכונה זו, וזהו כל ענין התפילין, כמו שכתוב בפרשתינו בדגל מחנה אפרים 'א ברענעדיגע שטיקל דגל' עיי"ש⁵, והשכינה אומרת לנו (שה"ש ח ט)

והרע נופל כמו תפול עליהם אימתה ופחד וגו' (שמות ט"ו, ט"ז), על ידי הנסים שעשה ה' יתברך לישראל ביציאת מצרים ועל הים וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ועל ידי זה ויאמינו בה' ובמשה עבדו ובאו לכלל אהבה ויראה פנימית כמו שכתוב (שם י"ד, ל"א) ויראו העם את ה' וגו' ובזה נמשך שנפל אימתה ופחד על כל הנבראים ועליהם, וזהו ממש תפילין שלנו הם ארבע פרשיות הנאמרים בהם נסים ונפלאות של יציאת מצרים ועל ידי זה באים ישראל לדבקות ואמונה גדולה בה' יתברך ברוך הוא ובאים לאהבה ויראה פנימית, ותפילין דמארי עלמא היינו הארת הפסוקים הנאמרים בהם חיבת ואהבת הקדוש ברוך הוא את ישראל והם נקראו נטע שעשועיו כמו או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי וגו' (דברים ד', ל"ד) וחיבת ואהבת ישראל להקב"ה והתדבקות בו והם ממש ישראל אשר בך אתפאר כנ"ל שזהו התענוגים והשעשועים והמוחין של הקדוש ברוך הוא ברוך הוא וברוך שמו.

והנה בתפילין כתוב ענין כבדות וקשיות של פרעה ומכת בכורות שהיה תכלית כל המכות כמו שכתוב (שמות י"ג, ט"ו) ויהי כי הקשה פרעה לשלחן ויהרג ה' כל בכור וגו' ואם חסר או יתיר אות אחת אפילו פ' או ר' של פרעה הם פסולין והיינו שבדאי תלויים כמה

שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך, כי עזה כמות אהבה' (שיר השירים ח 1), ופירושו בזה הקדוש (ח"ג נד, ב; קכ, ב; תיקו"ז יח, א, ועוד) שפסוק זה מדבר על מצות התפילין, שהיא ממש בחי' החותם והקשר בין כנסת ישראל ודודה, ואנחנו מתקשרים בהשי"ת על ידי התפילין.

וכל זה הוא בשעת קיום המצוה. וכמו כן הדבר אחר קיום המצוה שצריכים לדעת שאין האדם נמצא באותו מצב שהיה לפני המצוה, שגמר לעשות ציווי המלך ותו ליכא. רק האדם משתנה על ידי כל מצוה ומצוה שמקיים, ובפרט מצוות אלו של פסח מצה ומרור, שהאדם מכניס לתוכו מצוות השי"ת הרוצה לקרבו מתוך ריבוי אהבה, וממשיך לתוך האדם השגות חדשים בתורה ובעבודה, והשגת נוראות בבורא כל העולמים, וכן מצות תפילין שהאדם קושר את עצמו עם השכינה הק' כנ"ל.

ואכן בני ישראל אז ביציאת מצרים הבינו זה, ואמרו שלא אכלנו עכשיו הקרבן פסח ותו לא מידי, אלא רצו שיתקיים בהם לנצחיות, ומשום כן לקחו את העור של הקרבן פסח, ועשו מהם זָכָר, שזהו ענין עור בהמה שהוא דבר המתקיים, וכמו במגעלים שהאדם לובש, שנעשה בעור בהמה שהבהמה עצמו כבר אינו בעולם זמן רב, אבל דבר זה קיים, ואת זה רמזו בני ישראל בזה שעשו תפילין מעורות פסחיהם, שהבשר הגשמי של הקרבן פסח כבר נאכל ולא נותר ממנו כלום, אבל יש כאן ענין נצחי שנכנס לתוכינו, ושבה מתקשר בנו השי"ת.

וכן גם המצוות שאכלו אז היה מהות נצחי, כמ"ש (יב לט) 'ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ וגו'', ומן המצוות האלו אכלו ס"א סעודות (כמובא ברש"י בפרשתן ט"ז, א), וממנו נעשה אח"כ הַפֶּן כנודע (עין בתפארת שלמה, רמזי הגדה של פסח), שלא פסק שפע מצות האלו. שכן למעשה המצוות אינם קמה ומים, הם כל כולו שמות הקדושים כידוע, שהרי עיקר המצוה היא החלק שלמעלה, ולמעלה ליכא קמה ומים, ואין שם חרוסת ומרור וד' כוסות, רק שמות הקדושים וריבוי אהבה מהשי"ת, ולכן אומרים 'הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים', ומקשים העולם 'וכי זהו המצוות שאכלו אבותינו במצרים לפני אלפי שנים? הרי נאפה עכשיו לפני כמה שעות בערב פסח', אבל האמת היא שאין מדברים אודות הקמח ומים הגשמיים, רק על חלק הרוחני המלא שמות, והשמות

עולמות צחות ומצוחצחות ואורות עליונים בכל קוץ וקוץ ובכל אות ואות מהם, וזהו שאמר הכתוב בא אל פרעה כי אני הבדתי את לבו וגו' למען שיתי אותתי אלה בקרב הַיִינו אות תפילין של ישראל ושל הקדוש ברוך הוא יתברך שמו אלה בקרב הַיִינו שהם בניו באותיות יציאת מצרים ומכות בכורות אשר עליהם תלויים אורות צחות עליונים

הם הם אותם השמות שהיו אז, 'ואני הוי"ה לא שנית' (מלאכי ג 1), ולכן אומרים 'מצוה זו שאנו אוכלים על שום מה, על שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ וכו' שנאמר ויאפו את הבצק וכו', ואין אומרים הפסוק 'בערב תאכלו מצות' שבה נצטוונו לאכול מצות, שהרי תכלית המצוה אינה רק שבערב נאכל מצות, רק עיקר תכליתיה היא מה שמרמז בפסוק זה שהמצות היו נצחיים, שהוציאם ממצרים ונתאפה בחמה בדרך נס, ואכלו ממנו ס"א סעודות עד שנעשה ממנו הַפֶּן, שכן המצות הם נצחיות, שהרי כל כולם שמות.

וזה הכוונה בפסוק 'בעבור זה עשה ה' לי', שהקב"ה חפץ בי, והוציא אותי ממצרים בריבוי אהבה, וכמו שהחתן אומר להכלה 'הרי את מקודשת לי', וכמו בכל חתונה, בשעת החתונה יש שם הרבה אנשים וכולם שמחים ורוקדים וכו', אבל אחר החתונה כולם שבים לבתיהם, ויום המחרת הוא יום רגיל, ולא נשתנה כלום, אבל החתן והכלה מתחילים אז חיים חדשים של שנים ארוכות שיחיו יחדיו בקשר של קיימא, וליל החתונה היה רק ההתחלה. וכמו כן הדבר בכל מצוה ומצוה, שקוב"ה וכנס"ם הם החתן והכלה, ואין אנו סתם אנשים מבחוץ השמחים בשעת החתונה, ולמחרתו 'מפטירין כדאתמול', רק כל מצוה ומצוה עושה שינוי בתוכנו, והקב"ה חושק ומשתוקק לנו בריבוי אהבה כחתן לקראת כלה, וצריכים להבין 'די חתן זוכט נישט די כלה אויב ער איז נישט אינטערסירט אין איר', ואם הקב"ה 'שומר ומצפה' להתקרב אלינו, הרי יש לו חפץ בנו ומקבל ממנו נחת רוח שאין כמוהו.

ולכן אנו עושים המצות עם הידורים וחומרות רבים, ועוד עושים בפסח חומרות ע"ג חומרות 'אפי' ס'האט נישט קיין הענט און קיין פיס', מפני שאנו רוצים להביע את אהבתנו וחשקנו להתקרב להשי"ת ע"י מצוותיו, ע"ד הקירבה שזכינו אז שהקב"ה בכבודו ובעצמו בא אצלנו וגאל אותנו כמו שאמור חז"ל (מכילתא בא, ז) 'ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, אני ולא מלאך, והכיתי כל בכור בארץ מצרים, אני ולא שרף, וכו'', וצריכים להתבונן בתיבת 'אני', שהוא דרגה הכי גבוהה שיש⁶, וכן היא בכל שנה ושנה בליל התקדש החג (כמו שאומרים בהזר לפני ההגדה), ואנו מראים בזה שאנו עושים כל מה שביכלתנו, ועוד יותר, כדי להתקרב אליו ולא רק לקיים את המצוה כפשוטו כדי לצאת ידי חובותינו.

כן הדבר במצות, שעושים המצוה ומקרבים את עצמינו לשם באור

הצריכים לצרופין כאלה ענין סיפור יציאת מצרים והבאת בכורות, ודי בזה למבין כי לא יכולתי להאריך וה' יכפר בעדיו".

⁶ שלמטה מבחי' אני נעשה בחי' אין, ובחי' אין הוא בחינת הביטול מצידו שהוא מידת ה'כתר', אבל 'אני' היינו עצמותו יתברך ממש כמבואר אצל השיעור חסידות ביום ד' העל"ט.

צווייטע תורה

באמרי יוסף שם (בדרושים לפסח סוף דרוש י"ג) מביא ב' שטיקלעך שכתב 'למשמרת' ממה ששמע מהרה"ק ה'ערשטע בעלזא רב', (העתקו לשון קדשו), "ואגב ארשום למשמרת מה ששמעתי בשם הצדיק הקדוש אדמו"ר מהר"ש מבעלזא זללה"ה, שהקשה על מה שנאמר בהגדה של פסח 'אלו עשה באלהיהם ולא הרג את בכוריהם דינו', משמע שקודם עשה באלהיהם ואח"כ הרג בכוריהם, והרי בפסוק מפורש להיפך (שמות יב יב) 'ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'', הרי מבואר שקודם הרג הבכור ואח"כ עשה באלהיהם, והשיב ע"ז דהנה מבואר במשנה מסכת (ע"ז פ"ד מ"ד) דאם ביטל ע"ז ביטל משמשיה, ביטל משמשיה לא ביטל ע"ז, ונמצא לפי"ז אתי שפיר, דהנה נודע דהבכורים היו הכהנים העובדים לע"ז, ונמצא אם היה הקב"ה עושה שפטים באלהיהם ממילא היו מבוטלים המשמשים שהם הבכורים, אכן הקב"ה רצה להגדיל הנקמה להנקם מאויבי ישראל עם קדושו, לכן הרג קודם את הבכורים, ונמצא כי לא ביטל עדיין הע"ז, ואח"כ עשה באלהיהם לבטלם, וכוונתו היה כדי להגדיל הנקמה לנקום משניהם, ונמצא עתה מובן שפיר מה שסידר בהגדה 'אלו עשה באלהיהם ולא הרג את בכוריהם דינו', ור"ל שאם היה עושה באלהיהם ממילא היו נבטלים המשמשים שהם הבכורים והיה די לנו, אכן בטובו הגדול רצה להטיב לנו להגדיל נקמתו במצרים והרג בכוריהם קודם כדי שאח"כ ינקום עוד ויעשה שפטים באלהיהם, עכת"ד הקדושים ודפח"ה ושי"י".

וכל זה עשה השי"ת מתוך ריבוי אהבה שאוהב לישראל, יעזור השי"ת שאכן ירבה את אהבתו אלינו.

דריטע תורה

הפוסקים דנים איך מברכים על המצות שלנו 'המוציא', שהרי הם לחמניות דקות שבדרך כלל ברכתם מזוונות, ורעק"א ושאר אחרונים כתבו שהיות שלגבי מצות מצה בפסח נקראים 'לחם עוני', וקובעים עליה סעודה כפת גמור, לכן יש לחם דין לחם גמור גם בשאר ימות השנה.

ועומק הדברים היא, דהנה אמרו חז"ל (ברכות מה) שמושה רבינו תיקן ברכת 'הזון', ואם נעיינ בדבר נמצא שכל תקנת הברכה שתיקן משה היתה מלכתחילה על המצות, שכן משה רבינו לחם לא אכל ומים לא שתה כל ימיו ממתן תורה ואילך, שהרי לא היה אדם כלל רק מלאך אלקים (ע"י במשך חכמה, בהעלותך, ד"ה התאוות תאוה), ורק בליל פסח שיש מצוה עשה מן התורה לאכול מצה, אכל משה רבינו. [כי אף שבסוכות יש גם מצוות אכילה בסוכה, אולם אין המצוה האכילה, שכן בפסוק כתיב רק 'בסוכות תשבו שבעת ימים' ולא 'בסוכות תאכלו', אלא שאופן קביעת

הנצחי שבה, וכן הדבר בתפילין כאמור, שאנחנו לוקחים כתנות עור בע', וכותבים בתוכו המ"ב שמות, והקב"ה בא ועושה ממנו כתנות אור בא', ומתקשר בנו בריבוי אהבה, כמ"ש 'שימני כחותם על לבך וגו' כנ"ל, ומבואר בדברי הזוה"ק פעמים רבות, שאנחנו מניחים התפילין של יד, והשי"ת בא ומניח עלינו התפילין של ראש.

ובשבת קודש שאין מניחים תפילין, היא משום שהשבת עצמו היא אות 'ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם' (שמות לא יז), והכוונה בזה שבשבת מניחים את התפילין והאור של קוב"ה כידוע, ובהם כתוב 'מי כעמדך ישראל גוי אחד בארץ' (שמואל ב' ז כג, ברכות ו), והקשר בינינו בשבת קודש הוא גדול כל כך, שבאמת עומדים אנו מדי שבת בשבתו בדרגה של רגע לפני הגאולה ממש (כפי שכבר ביארנו הענין כמ"פ).

ועבודה זו בקיום המצות בכדי להתקרב אל השם ית' ולהאיר מכבודו ע"י אור המצות, מפורש במאי דכתיב (שמות יב כג) 'ולכל בני ישראל היה אור במושבותם', ופירשו הצדיקים (ע"י בספר 'בוצינא דנהורא' להרה"ק רבי ברוך ממעיובו ז"ע, בפרשתן) שבכל אחד ואחד מישראל יש 'דימאנט' המאיר ובווער בו, וכל אחד מניחו במקום שרוצה, יש המשתמש בה לבעור בעבודת השי"ת ובאהבתו, ויש..... כי אף בתוך עומק הגלות יכולים להאיר באור השי"ת ולעורר הריבוי אהבה ע"י המסירות נפש שלנו, ויכולים לומר 'שמע ישראל וגו' שאת זה אמרו יעקב אבינו והשבטי י-ה, והם הניחו לנו את זה לדורות איך להתקשר להשי"ת בתוך עומק הגלות, כי אע"פ שהעולם חושך, יכולים בתוך עומק הגלות לעשות רגע של יציאת מצרים בכל רגע ורגע.

יעזור השי"ת שאכן נזכה להבין איך שהקב"ה משתוקק לעבודתו והפין במצוותינו מתוך ריבוי אהבה, וכתב האמרי יוסף (בדרושים לפסח סוף דרוש י"ג) בשם מרן 'שר שלום' מבעלזא ז"ע, טעם למה פותחים הדלת בליל פסח, שהבית המקדש נקראת 'בירה', וביהמ"ק של מעלה מכיוון כנגד ביהמ"ק של מטה, ובשעת החורבן הרי ידוע שלא נחרב הבית באמת, רק שהביהמ"ק של מטה עלה ג"כ למעלה, ונמצא שיש למעלה ב' פעמים ביר"ה, בגימטריא דל"ת, ולכן אנו פותחים הדלת שהדל"ת של מעלה יפתח ויתחלק לשנים, וכבר יתגלה הביר"ה למטה, ובגאולה העתידה עתיד הקב"ה לפתוח המ"ם סתומה של 'לסרבה המשרה' (ישעי' טו ו, ע"י סנהדרין צד). ולעשות ממנה ב' דלתות פתוחות שהם השני דלתות של דו"ד כמובא בשם האריז"ל, שבעת יציאת מצרים פתח הקב"ה סוף המ"ם של לסרבה המשרה בלבד ואז יצאו ישראל ממצרים, אבל לעתיד לבא בגאולה אחרונה יפתח אותה לגמרי באלכסון וישארו ב' דלתות פתוחות דל"ת של דוד ראשון ודל"ת של דוד אחרון שהוא משיח, ויהיה אז עלי' להשכינה הק' הנקראת דל"ת (ע"ש 'דלה ועני'), וגם דל"ת גי' משי"ח ב"ן דו"ד (מלא ביו"ד), וידוע שכבר אנו עומדים בהרגעים האחרונים של גלות, ובקרוב נזכה לה' לעכטיגע מינוט' בבגצבכ"א.

הישיבה אצל 'בני אדם' נקבע על ידי אכילה]. וממילא למדנו שאם משה רבינו שמעולם לא אכל כלום חוץ מצה בליל פסח הוא תיקן ברכת הזן, הרי שהברכה אכן נתקנה על המצה, וכיון שכן בודאי מברכים עליו ברכת 'המוציא' וברכת 'הזן'.

וסגולת המצה היא להשפיע שפע על כל שאר השנה, כמו שרואים אז שאכלו ממנו ס"א סעודות (כמובא ברש"י בפרשתן ט"ז, א), ואח"כ בא ממנו המן (עין בתפארת שלמה, רמזי הגדה של פסח). כן ידוע שיח"ן ואפיקומ"ן יחד גי' פרנס"ה, שמשם בא שפע רב לכל השנה. וכפי שהיו רואים בפסח בחוש את השפע רב שהיה נשפע למעלה מדרך הטבע, שהרי אמרינן בגמרא (עי' שקלים פ"ז מ"ד) שהיו מעלים את כל הבהמות שסביבות ירושלים לצורך קרבן פסח, ואמרו רז"ל (פסחים סד:) שפעם אחת מזנו ונמצאו 1,200,000 בהמות, וכל זה הוא רק לקרבן פסח, והרי בנוסף לזה הקריבו גם קרבן חגיגה, ונחלקו איך בדיוק היה הסדר, מתי הקריבו אותם ומתי אכלו אותם, אם אכלו מקודם החגיגה ואח"כ הפסח או התחילו בהפסח ואח"כ החגיגה ואח"כ שוב אכלו עוד מהפסח, ועוד קרבו עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמוחה, כל סך הכל שחטו אז עפ"י חשבון יותר מה' מיליאן בהמות לפחות, וגם היה צריכים להספיק מים וקמח במספר גדול מאד עבור אפיית המצות בשביל כל אותם אלפי רבבות אנשים ששהו שם. והשאלה נשאלת מאליה, הרי היה שם ריבוי העם כבד מאד, מהיכן היו להם כ"כ קרבנות, ומה אכלו אחר שאכלו את הקרבנות, מה היה להם לאכול ליום המחרת כשכבר לא היה להם הבשר של הקרבנות, אלא מוכרח שבאיזה אופן היה שם שפע רב למעלה מדרך הטבע, ובא להם עוד בהמות חדשים מלבד הה' מיליאן שהקריבו שם לפסח וחגיגה.

וההסבר לכך היא שאז בערב פסח במקדש 'די בהמות זענען נישט געווען קיין בהמות, די מענטשן זענען נישט געווען קיין מענטשן, ויכלו להקריב 1,200,000 בהמות במקום שלא היה כל כך גדול יותר מבית המדרש הזה, וכל זה במשך ב' שעות וחצי של בין הערבים, והספיקו עוד לשוב לבתיהם ולאפות מצות, ואח"כ לערוך את הסדר, לגמור לאכול הכל עד חצות הלילה, שבדרך הטבע כל זה אי אפשר כלל.

זאת ועוד, שהרי הקשה החתם סופר (דרשות חת"ס דרוש לשבת הגדול תקפ"ו) איך יכלו לדעת מתי היא חצות הלילה, אנחנו יש לנו 'זייגער', אבל בלי 'זייגער' איך יכולים לידע מתי חצות הלילה. אלא שבלייל הקדוש הזה הם הרגישו בנפשם מתי היא חצות, כי היו להם גופים קדושים, שע"י גילוי האור הגדול שהיה, נעשה בהם שינויים ממש. וכמו שאומרים בהגדה 'אמר ר' אלעזר בן עזרי' הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות', ובאמת הרי לא היה רק בן י"ח שנה כידוע, אלא ע"י שבער במצות יציאת מצרים נעשה בו אז שינוי ממש והיה נראה כבן שבעים שנה, כי האור של יצי"מ

היה מאיר גם את גופו הגשמית. וזאת הוא עומק דבריו שצריכים להזכיר יציאת מצרים בלילות, דהיינו להאיר גילוי האור לתוך חשכת הלילה, 'לילה כיום יאיר', ובוה נעשו גופים קדושים 'און זיי זענען געפלויגן', ולכן הוא [ראב"ע] המ"ד דס"ל שאכילת הקרבן פסח היא עד חצות, שהוא הורה שיכולים לקדש את הגוף ולעשות 'לילה כיום יאיר', ולהרגיש גם בלילה מתי היא חצות ולכוון עד אז את האכילה.

ואכן בבוא חצות הלילה אחר שאכלו את הקרבן פסח, הגיעו למצב של 'פקע איגרא' (פסחים פה:), שהתחילו 'לפרוח' על הגגות באמירת הלל.

אנחנו אין יכולים להרגיש מתי היא חצות, ויש לנו 'גוטע זייגער'. להם היו 'הייליגע גופים' ולנו יש 'גוטע זייגער'..... אבל מה שאנו ממהרים לאכול האפיקומן לפני חצות, היא זכר למה שהם היו קדושים והרגישו בעצמם, ויעזור השי"ת שכן נזכה בקרוב.

פערדע תורה

היום (י' שבט) חל היארצייט של מרן קוה"ק הרש"ש ז"ע (רבינו שלום שרעבי). הפלא היא שאין לנו שום מסורה עליו מימי נעוריו, מי היו רבותיו וממי למד וקיבל חכמתו הנוראה ברזי תורת הח"ן, ומה שידוע היא רק שהגיע לביהמ"ד [ישיבת המקובלים 'בית אל'] בירושלים, ומתחילה הסתיר עצמו מאד והיה מסתובב שם לשמש את לומדי ביהמ"ד או שסתם שתה שם 'טיי' ותו לא מידי, אולם כל פעם שהיה שאלה שפלפלו בה הלומדים שם והתקשו בה הלך הוא בלילה כשלא היה שם שום אדם, וכתב להם תשובה והניחו לתוך ספר, למחרת כשבאו ללמוד מצאו את התשובה, כך נמשכה הדבר לתקופה ארוכה עד שהתחילו לחקור מי הוא זה האיש שמניח להם את התשובות הנפלאות, חקרו וגילו שה'טיי טרינקער' הוא זה שכותב להם את התשובות, ואין הוא סתם 'טיי טרינקער', ומאז והלאה התחיל להתפרסם שמו.

הרש"ש היה נוהג לילך אצל הכותל המערבי לתיקון חצות, והיה מקונן שם בקול גדול עד שזה כבר הפריע להערביים שהיו דרים שם, שכן בימים ההם לא היה אז שם מקום פנוי כהיום, והיו הערביים דרים ממש בסמוך, והחליטו ביניהם 'אז מ'גייט אים מסדר זיין', וכשבאו ורצו לנגוע בו לרעה, נעשו כולם 'געלעמט' ולא יכלו לזוז ממקומם.

בימים ההם אכן נתפרסם שמו בעולם מתורתו וקדושתו, ועד היום הזה אנו נהנים מתורתו שהשאיר אחריו. והיו הצדיקים אומרים שהוא היה נשמת האר"י הקדוש, שכן האר"י הקדוש אמר שיבא עוד הפעם לעולם, ואמרו שהוא היה אכן הרש"ש. ובאמת שגם על האר"י הק' אין יודעים כל כך, רק שבא ממצרים [ששם למד נגלות התורה אצל רבינו בצלאל אשכנזי ז"ע בעל הישיבה מקובצת, ושאה"כ חי

בהתבודדות למשך ז' שנים עד שבא לצפת]..... אבל על הרש"ש כאמור אין יודעים כלום. יעזור השי"ת שזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

של"ם

'החודש הזה ראש חדשים ראשון היא לכם לחדשי השנה' (שמות יב. ג).

הנה ענין ר"ח כידוע הוא חידוש הלבנה, ולעתיד לבא יהיה אור הלבנה כאור החמה, והיו שני מלכים משתמשים בכתר אחד כמו שהיתה קודם מיעוט הלבנה, ועל זה כתב רש"י 'נתקשה משה על מולד הלבנה עד שהראה לו הקב"ה באצבע', שרצה משה שיהיה כבר אור הלבנה כאור החמה (עי' קדושת לוי), ויהיה תיקון השלם.

הענין של אותה הארה של 'אור הלבנה כאור החמה' היא שכל העולם כולו יכירו וידעו שהקב"ה הוא ה'בעל הבית'. ואנו כבר עומדים סמוך מאוד למצב זה, אע"פ שאין נראה ככה כלל, אבל זאת היא המציאות.

אור גדול זה מצינו במכת חושך במאי דכתיב שם (שמות יב) 'ולכל בני ישראל היה אור במושבותם', שהיה אור לישראל וחושך למצרים. ועומק ענין אור וחושך הוא ש'אור' הוא כשמאיר בבהירות אור ה' ואחדותו, וחושך הוא כשאין רואים כלום ויש לחשוב כי אין מנהיג לכירה, וממילא כשהתורה מעידה שלבני ישראל היה אז 'אור במושבותם' הכוונה הוא שהאיר אז לישראל אור נפלא שאין כמוהו מאורה של אור הגנוז (עיין באוה"ח הק' בפרשתו עה"פ 'ולכל בני ישראל וכו'', וכ"ה ב'באר מים חיים' בפרשתו), עד שבמכות בכורות בחצות היה 'לילה כיום יאיר', והיה גילוי האור גדול מאד, שעשתה שינוי בכלל ישראל מן הקצה אל הקצה, ומרגע לרגע למעלה מדרך הטבע.

גם אצל שחיטת והקרבת הקרבן פסח במקדש מצינו את אותה ההתגלות של למעלה מדרך הטבע, שכן הוצרכו להקריב באותה זמן בערך 1,200,000 בהמות, מלבד קרבן חגיגה שהיה לכאורה ג"כ מספר הדומה לזה, וכל זאת במשך ב' שעות וחצי, ובנוסף לזה להספיק גם לשוב לבתיהם ולאפות מצות, ולערוך סדר ולגמור את הכל לפני חצות הלילה.

והנה מלבד מה שהוצרכו להקריב בפועל את כל הקרבנות המרובים האלו, הרי כל עבודה במקדש היתה טעונה ברכה, וכפי שמצינו שהכהן גדול במשך יוד"כ היה מברך מאה ושבעים ברכות, שכן על כל עבודה ועבודה היה ברכה, 'על השחיטה', 'על קבלת הדם', וכן

על הזריקה וההקטרה. וכמוכן שהברכות שהיו מברכים הכהנים משרתי השם בבית המקדש היו באופן אחר לגמרי מהברכות שלנו, וא"כ נמצא שהנס היה פי כמה יותר, שלכל קרבן פסח וחגיגה הוצרכו גם לעשות כמה ברכות והיה בזה עבודה גדולה ומרובה. ואכן גם זאת צריכים להבין מה היה התכלית של ריבוי הברכות שם.

הנה בני ישראל במצרים היו משועבדים תחת יד מצרים, וכל ה'מאראל' שלהם היה שפל ונמוך מאד, עד כדי שכל אחד ידע רק שהמצרי הוא אדונו והשה היא אלהיו ואין הוא יכול לעשות מאומה מלבדו, ובכן בא השי"ת וציוה להם ע"י משה רבינו, שיקחו את אלהי אדוניהם וישחטו אותו קרבן לה', ודבר זה הוא דבר הוצפה גדול מאד נגד כל מצרים, והיה בזה מסירות נפש ממש מצד ישראל, וכמ"ש (חכב) 'הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו', אבל הקב"ה אמר 'ועברתי בארץ מצרים כלילה הזה אני ולא מלאך וכו'', שהקב"ה בא להגיד ולגלות להם מי הוא בעה"ב, והאיר בדעתם שהם בניו האהובים, ושאינם משועבדים תחת המצריים ואלוהיהם.

ובשביל זה היו צריכים גילוי אור גדול מאד, שהרי בני"ה היו שקועים במ"ט שערי טומאה, ודעתם היתה בגלות תחת קליפת מצרים (פרע"ח, כ"א פ"א; שעה"כ לפסח, דרוש א) שהיא ראש הקליפה כידוע, ועל ידי אותה גילוי האור וקבלת המוחין חדשים היו יכולים לשבר את ראש הקליפה, עד שהקליפה בעצמה צעקה (יב לא) 'קומו צאו וגו'', שלא היתה יכולה לעמוד נגד אור גדול כזה, וצעקה 'צאו מכאן'. ומרגע לרגע יצאו מתוך המ"ט שערי טומאה, והוא נעשה ע"י צירוף הא' שהוא אלופו של עולם לאותם מ"ט שערים, שזהו צירוף תיבת 'טמ"א', כי אף שיש מ"ט שערי הטומאה אבל גם שורשם הוא מהקב"ה 'אלופו של עולם', ועל ידו יכולים היו לצאת משם. ואותה א' הוא הא' של 'אני', כמ"ש 'אני ולא מלאך, אני ולא שרף וכו'', ש'אני' הוא הדרגה הכי גבוהה שיש⁷. וזהו מה שנתגלה להם אז במצרים, ועל ידו יצאו מתוך המ"ט שערי טומאה ונכנסו לנ"י שערי בינה, מן הקצה אל הקצה.

וידוע מה שפירשו הצדיקים הקודמים (עי' בספר 'בוצינא דנהורא' להרה"ק רבי ברוך ממעוזבו זי"ע, בפרשתו) עה"פ 'ולכל בני ישראל היה אור במושבותם', שהאיר האור לכל אחד פנימה, שכן לכל אחד מישראל יש בתוככי נפשו 'דימאנט', והיינו חלק אלוקי ממעל המאיר ביותר, וכל אחד משתמש בו כפי רצונו, ויכולים על ידו לפעול למעלה מן הזמן ולמעלה מן הטבע, ע"י המושכת אור אלוקי בעולם ע"י כל המצוות, ובפרט מצות קרבן פסח שהיה קרב באופן נפלא כנ"ל.

⁷ כפי שביארנו לעיל שהוא למעלה מבחי' 'כתר' והוא 'עצמיותו ית' ממש וכפי שהורחב בזה רבינו שליט"א בה'שיעורי חסידות'

וזה גם היה ענין שחיטת השה, וגם ענין המילה שעשו אז, ש'ערל"ה' גי' ש'ה', וגי' המילוי של אלה"ם (אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם, ובצירוף גם ה' אותיות הפשוטים). שכן 'אלה"ם' גי' 'הטב"ע' כידוע, שבדרך הטבע נראה שאין יכולים, אבל בהסרת הערלה, וע"י חיתוך הערלה שמחתכין את הקליפה, הרי משברים את הצימצומים, 'און ס'ווערט לעכטיג אויף די וועלט, און מ'קען טוישן די וועלט', וזה מה שהיה אז.

וזה אירע בליל הקדוש הזה שירד השי"ת למצרים 'די אויבערשטער איז אראפ געקומען מאכן סדר', והעצמות של הקרבן פסח היו מתגלגלים בחוצות, וכפי שאיתא (זוה"ק בפרשתו, כא): שלכן היה הציווי 'ועצם לא תשברו בו' (יב מה) שיהיו השלדים של הכבשים קיימים ויתגלגלו בחוצות ויראו מצרים שאין באלוהיהם שום ממש, ובכן גם הקליפה היתה מכרות ואומרת (יב לא) 'קומו צאו וגו'', וכמו שמוציאים גם בפרשה של השבוע העל"ט שהקליפה אמרה 'ה' הצדיק וכו' (ט כז), 'חטאתי וכו' (שם, וגם י טז), אלא שאז עדיין לא יצאתה אל הפועל שיסכים לשלחם, אבל עכשיו שירד הקב"ה בכבודו ובעצמו להתגלות שם, כבר נתבטלה הקליפה, ויכלו לצאת משם.

והנה כל ברכה היא בריכה עליונה, הממשיך גילוי האור לעולם, ומרן האר"י הק' ואחריו ומרן הרש"ש שהיום (י' שבט) היומא דהילולא שלו האריכו הרבה בענין המשכת מוחין, וזהו ענין כל ההויו"ת שמכוונים אצל כל ברכה, שבהם מומשיכים מוחין. ומוחין היינו התחדשות שהאדם מכניס במוחו שהקב"ה הוא הבעה"ב, ויודע בעצמו שהשי"ת בעזרו ושיצליח, ובמחשבה כזו אכן יצליח, כי באמת יש להאדם בתוכו כל הכוחות להגיע ולהצליח, 'אבער נישט ווייל איך בין קלוג און איך האב געטראכט', רק מפני שהקב"ה הכניס בך כוחות עצומות להגיע לכל מקום שתרצה, וגם חכמי הרפואה יודעים מזה כהיום, שלכל מחלה ומחלה מונח בתוך האדם הכח ללחום נגד ולהתרפאות, והעיקר מה שהם עושים הוא שמחפשים אחר הכח הזה ומוציאים אותו מן הכח אל הפועל שיצליח ללחום נגד המחלה ולהתרפאות. ואם כן היא בגשמיות, ואז בודאי כן הוא ברוחניות [שהגשמי הוא רק הכיסוי על העיקר שהוא הרוחני], שבאדם יש את כל הכוחות להבין תורה ולהתדבק בהשי"ת ולגלות כבודו יתברך בעולם, ורק צריכים להמשיך אלי' מוחין והתחדשות כדי להצליח למעשה.

ואת היא תכלית המאה ברכות שתיקנו חז"ל (מנחות מג): לאומרה בכל

יום, שהם מאה 'בריכות', שע"י הברכה ממשיך מוחין חדשים מהבריכה העליונה למעלה למעלה שיוכל לפעול אף מה שנראה כאי אפשר⁸, וכגון בברכת אשר יצר שעל ידה יכולים להמשיך התחדשות בהגוף שיוכל לעמוד נגד מחלות אף אלו שנראים נוראים מאד ובלתי אפשריים לנצחם. וכן מצינו שדוד המלך תיקן לומר המאה ברכות בכל יום כשהיה מגיפה בישראל (מד"ר יח, כא, טור או"ח מו) כי אכן בכחה להמשיך חיות ורפואה.

זה היה ענין ריבוי הברכות אצל הקרבן פסח, שעל ידי זה דוקא יכלו לעשות את הכל אף שהיה למעלה מן הזמן וטבע כאמור, 'און זיי זענען געפלוגן', והיה 'לילה כיום יאיר', וכשהגיעו לחצות היה מאיר כיום כפשוטו ממש. והרי ר' אלעזר בן עזרי' הוא זה שסובר שצריכים לאכול הפסח לפני חצות, והוא זה שאומר שצריכים להזכיר יציאת מצרים בלילות (קריאת שמע), והכוונה בזה היא שצריך להמשיך את האור בתוך חשכות הלילה ולהאיר אותה, ובזה 'להביא לימות המשיח', שזה יביא לבסוף הגילוי הגדול בביאת המשיח, וכל זה ע"י קרי"ש שהוא המסירות נפש האמיתי וההתבטלות הגמורה לה'.

וזהו שאמר משה רבינו (דברים יב) 'ועתה ישראל מ"ה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה', ודרשו חז"ל (מנחות מג: וברשי' ותוס' שם) 'אל תקרי מ"ה אלא מא"ה', דהיינו להמשיך לתוכו את אותה האלף - אלופו של עולם ע"י שמברך הגי מאה ברכות, וממילא הוא כבר 'מילתא זוטרתא היא' (ברכות לג:), שכן כאמור בכל אדם יש בעצם את הכוחות בתוכו, ורק צריכים להמשיך מוחין והתחדשות כדי לגלותו.

וזה שאמרו ז"ל 'לגבי משה מילתא זוטרתא היא' (ברכות לג:), כי מצינו שמושה רבינו אומר שם (דברים י - פרשת היראה) 'כי אם ליראה ולאבהה וכו'', וכל דבריו שם הם דברים נפלאים אודות אהבת ה', יראת ה', דביקות ועוד, והענין הוא שמושה רבינו עומד אז סמוך לפטירתו, ואחר שראה כל מה שעברו ישראל, שיצאו ממצרים והגיעו למה שהגיעו באופן נפלא כזו, אמר להם 'אם כן הרי אתם יכולים', והיא 'מילתא זוטרתא' כחוט השערה, 'ס'איז א ליצנות' ודבר קל הוא להגיע למדרגות אמיתיות באהבה, דביקות וכו', כי הם כבר נמצאים בתוכם ורק צריכים להסיר הקליפה ע"י המשכת המוחין. וכמו שאכן נשיג כשיבוא משיח כבר בקרוב ממש, כמו שאמרו רז"ל (סוכה נב) על היצה"ר לעתיד לבוא 'צדיקים נדמה להם כהר ורשעים נדמה

⁹ ז"ל הגמ' שם 'ועתה ישראל מה ה' אליך שואל מעמך כי אם ליראה, אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא, אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא'.

⁸ וכמבואר אצלנו כמה פעמים ע"פ הזהר ריש פרשת לך לך שהקב"ה מברך כל נשמה לפני ירידתו לעולם במאה ברכות, ורק צריכים לברך הגי מאה ברכות בכל יום בכדי להמשיך מוחין חדשים להוציא אותם מן הכח אל הפועל.

צדיקים ע"י שהיו דבקים ב'אין עוד מלבדו', אע"פ שהיו תחת ידם ממש הצליחו להינצל משם באופן שלמעלה מדרך הטבע¹⁰.

אותה המשכת המוחין האמור הוא בכל דבר שבעולם, שכן צריכים מוחין לראות כל דבר בבהירות, ואפילו במסחר, האדם צריך למוחין יפים לידע היכן להשקיע וכדו', ובפרט בעניני קדושה שעליהם יש תיקון השובבי"ם, שהרי באדם כמות שהוא אין כח ההולדה, אלא צריך להמשיך טיפה חדשה אל המח בשביל להוליד, וכן הוא גם גבי כח ההולדה ברוחניות, שצריכים להיות פרה ורבה בתורה ועבודה, וצריכים להמשיך בכל פעם מוחין חדשים. ואם משתמש עם זה לתענוגי הבל שלו אז הפגם גדול מאד והוא חטא חמור מאד כידוע.

ולזה יש לנו שבועות אלו של שובבי"ם כדי לתקן אותה כח ההולדה בפרט ברוחניות, שבפרשיות אלו נעשה 'לעכטיג' לבני ישראל, ויכולים להאיר בעומק החושך והטומאה, ומ'טמ"א' (מ"ט - א) לעשות 'אני', ובפרט בשני שבועות אלו 'בא' ו'בשלח', וגם 'יתרו', שבהם נעשה 'לעכטיג' באופן נפלא מאד, 'און זיי זענען געפלוין', מתוך עומק קליפת מצרים, עד ל'זה קלי ואנוהו' ו'אנכי הו"ה אלקיך'. והעיקר הוא לתקן המחשבה.

וכמו שהיה אז ביציאת מצרים גילוי האור מן הקצה אל הקצה מרגע לרגע, כן יהיה גם עמנו אי"ה בקרוב 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות' (מ"כה ז, טו), ואף הרבה יותר מאז, אחר שהמשיכו ישראל כל כך אור לתוכם במשך הדורות, ויציאת מצרים יהיה קטן לעומתו, ובביאת משיח נראה כמה קרובים היינו לזה. ועבודתנו עתה היא לתקן העינים, ולתקן המחשבה והדיבור, ויעזור השי"ת שבזכות מה שאנחנו מאמינים בני מאמינים, נזכה בקרוב לראות 'לעכטיגע וועלט' בבגצב"א.

להם כחוט השערה', שהיה רק חוט השערה המסתיר הכל, ואז נראה שטעינו טעות מוחלט, והיה רק 'א קליינע קליינע צודעק', דהיינו הערל"ה המכסה את גילוי האור. ואע"פ שנראה עכשיו שעדיין רחוקים מן התיקון מאד, אולם הרי אחר עבודת כלל ישראל והצדיקים בכל הדורות שהמשיכו גילוי האור כל כך, אי אפשר שעדיין רחוקים הרבה, אלא קרובה ישועתנו כבר.

ומכאן צריך האדם ללמוד ולדעת לעבודתו עתה שאפי' אם נמצא במ"ט שערי הטומאה עדיין יכול הוא להתהפך מרגע לרגע מן הקצה אל הקצה ע"י הארת ה'אלף'. ואף עבודת הברכות שאמרנו יכול כל איש מישראל לעשות בכח זה ולהמשיך על ידי כל ברכה שמברך את הבריכה העליונה, ואין חילוק מה היה ה'היסטאריע' שלך, שהרי גם הם היו במ"ט, ויצאו משם והגיעו למדרגות נפלאות.

ובזאת אכן נתקשה משה, כי הוקשה לו איך יכול להיות הארה נפלאה כזו ולעשות שינוי כזה מן הקצה אל הקצה, והראה לו השי"ת איך ש'החודש הזה לכם', שכח החידוש היא בדינו ועל ידי עבודתנו ממלאים פגימת הלבנה. 'און די קונץ פון די מענטש איז צו גלייבן אז די כח ליגט אין אונזער הענט', ולכן לפני שהקב"ה התחיל לצוות לנו מצוות ולהוציאנו ממצרים, בא ההקדמה 'החודש הזה לכם', שכח החידוש והשינוי היא בדינו, ואנחנו יכולים לפעול שיהיה אור הלבנה כאור החמה.

וע"י שהאדם ממשיך לתוכו אור אלקי, אין לקליפה שום אחיזה בו, וכמו שהיה אצל המלחמה לפני שמונים שנה, שהרשעים חפשו אחר הצדיקים דוקא, ורצו לכלות אותם, שהם היו העמוד שעליהם היה הכלל ישראל עומד איתן באמונתם, ולא יכלו להם, מפני שכלל ישראל הוצרך להם לבנות כלל ישראל מחדש אחר השואה, ואותם

¹⁰ וכמו שהיה אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שבערב שב"ק ט' שבט היה יום הצלה דיליה, שהיה מלווה בניסים גלויים לרוב.

מרגניתא דמלכא

אמירות נעימות ופנינים יקרים
שהשמיע כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בלילי שבת קודש בעת עריכת שלחנו הטהור

פרשת בשלח - שירה תשפ"ג

דבר מחודש מצינו בשו"ת חתם סופר (יו"ד סוף סי' רל"ג, וכ"ה בהגהותיו להש"ס מגילה ו:), ומדייק כן ממשעות הרמב"ן בספר המצוות, וז"ל, 'טרחתי הרבה לקיים מנהג עיר מולדתי ק"ק פפד"מ העושים פורים ביום כי אדר אי וכו', שלפע"ד דאורייתא הוא, מהאי ק"ו מגילה יד., משעבוד לחירות אמרינן שירה ממיתה לחיים לא כ"ש'.

ובסו"ד, 'קביעת יום מועד ביום עשיית נס הוא ק"ו דאורייתא, ולפע"ד לפי"ז יום פורים וימי חנוכה דאורייתא הם וכו', ואפשר קריאת הלל ומגילה הוה ק"ו דאורייתא לומר שירה, כמו שציוה בפסח לספר יציאת מצרים בפה, ה"נ ממות לחיים חייב לומר שירה בפה דוקא'.

וקצת קשה, דבמכילתא עה"פ ה' ילחם לכם ואתם תחרשון (יד, יד) איתא, 'רבי אומר ה' ילחם לכם, המקום יעשה לכם נסים וגבורות ואתם תהיו עומדין ושותקין [בתמיהה], אמרו ישראל למשה רבינו משה מה עלינו לעשות, אמר להם אתם תהיו מפארים ומרוממים ונותנין שיר ושבח וגדולה ותפארת למי שהמלחמות שלו, כענין שנאמ' (תהלים קמט, ו) רוממות אל בגרונם וכו', באותה שעה פתחו ישראל פיהם ואמרו שירה אשירה לה' כי גאה גאה, ומביא החת"ס בתורת משה (בד"ה כי כאשר ראיתם וכו' - א), הרי דקודם הנס כבר אמרו שירה, ולפי הנ"ל משמע דרק אחרי הנס איכא חיובא דאורייתא לשורר להשם.

אבל יל"פ, בהקדם דברי השל"ה הקדוש (תורה אור, בד"ה מ"מ) במה שכתב בביאור דברי המדרש (שמות רבה כג, ו), 'תשורי מראש אמנה' (שה"ש ד, ח), עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבא, שנא' (תהלים צח, א) שירו לו שיר חדש כי נפלאות עשה וכו', והענין הוא, מידת צדיקים היא מיד שהובטחו לדבר טוב, לומר שיר ושבח להשי"ת אף שעדיין לא נתקיים, כי זה הוא מצד האמונה שמאמינים בדבריו ב"ה וברוך שמו וכו', וזהו תשורי מראש אמנה, כלומר תתחיל לשורר מראש, דהיינו מקדם אשר נעשה, וזה לך מצד האמונה, עכ"ד הנצרך.

מעתה ניתן לומר דלזה התכוון החת"ס (במשו"ב וכו'), שאיכא חיובא מה"ת להודות ולהלל להקב"ה עוד קודם הנס והגאולה, ועי"ז ממשיכים ניסים ונפלאות ממעל עד אין קץ.

וזה התגלה בדור יוצאי מצרים פי כמה, שהיו להם חושך גדול, דנשתעבדו במצרים בעבודת פרך אשר לא ישוער וכמו שמעידה תורה, 'וימררו את חייהם בעבדה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך' (שמות א, יד) למשך רד"ו שנה, וכשכבר יצאו מגלות מצרים מיד נתפסו במוקש, הים סוף מלפניהם ומצריים מאחוריהם, ולא היה להם מקום לנוס שמה.

ואעפ"כ עם כל זאת, שרו שירה עוד קודם הגאולה עדיין בתוך החשכות, זהו תענוג גדול ורצון השי"ת מעמו ישראל.

וזהו עבודת האדם עלי אדמות בכל עת וזמן, כשנראה לפניו כחושך ואפילה בלי שום אור המאיר לו, ומתגבר ומתאמץ כארי לבטוח בהשי"ת, ועוד מתאזר לשורר שירה חדשה ולרנן לפניו, זאת היא תכלית האדם בעולמו, דכשמאיר להאדם בכל עבודותיו והליכותיו, אז אין שום חידוש כלפי מעלה שמודה ומזמר לקוב"ה, וצריך האדם לבטוח ולהאמין שבדאי יושע והישועה קרובה לבא, וזה מביא נחת רוח ליוצרו.

ועיקר גילוי שכינה היא כשאכן נשפע כל טוב לישראל, בבריאות ובכל טוב, כמ"ש הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע (בד"ה כל המחלה וגוי), וז"ל, 'וזהו כל המחלה לא אשים, אך איך הכה אותם (המצריים), הלא מפי עליון לא תצא הרעה, לזה אמר כי אני ה' רופאך, ונמצא היה ההכאה הזאת הטבה לישראל, אבל להשים חלילה שום מחלה על ישראל זה בלתי אפשר כי מה הטבה יבא מזה, וקל להבין'.

ועל כל נשימה ונשימה תהלל י-ה, וזהו מעיקרי יום השבת, "נשמת" שאנו אומרים, "נשמת כל חי תברך את שמך מלכינו", שהוא פעם אחד בשבוע שיכולים להוציא את הרגשותינו להשי"ת, 'מי יתן לי אבר כיונה וכו'.

ועי"י שמאמין שהכל הוא לטובה וכבר משורר ומהלל את הקב"ה בעודו במצוקתו, אזי ממשיך ישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע וכנ"ל.

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail יש לפנות להמערכת ע"ד toraskosov@gmail.com